

PARK- OCH NATURTILLGÅNG I STOCKHOLMS STAD

Analys av stockholmarnas tillgång till parker, naturområden, områden med god ljudkvalitet och idrottsanläggningar

RAPPORT

101215

Innehåll

4 Sammanfattning

5 Inledning

- 5 Bakgrund
- 5 Mål och avgränsning
- 6 Syfte
- 7 Organisation

8 Tillgång till parker och naturområden

- 8 Bakgrund
- 10 Analysresultat
- 18 Slutsatser

21 Tillgång till områden med god ljudkvalitet

- 21 Bakgrund
- 22 Analysresultat
- 24 Slutsatser

25 Tillgång till idrottsanläggningar

- 25 Bakgrund
- 26 Analysresultat
- 28 Slutsatser

Sammanfattning

En övergripande inriktning för översiktsplaneringen är att Stockholm ska växa och utvecklas till en stad i världsklass. En knäckfråga när staden växer och förtätas, är hur stadsbygden ska utvecklas så att även de gröna kvaliteterna stärks. Syftet med denna utredning är att analysera och diskutera stockholmarnas tillgång till parker och naturområden, områden med god ljudkvalitet samt idrottsanläggningar. Syftet är att ta fram ett underlag för översiktsplanering, parkutveckling, idrottsplanering och bevakningen av områden med god ljudkvalitet samt att utvärdera parkprogrammets och översiktsplanens riktlinjer för ”god park- och naturtillgång”.

Analyserna visar att Stockholm är en grön storstad där man ofta stöter på grönområden när man rör sig genom olika stadsdelar. I stora delar av innerstaden har man faktiskt nära till både värdena lek och ro. Boendeundersökningar visar också att många Stockholmare är nöjda med tillgången till parker och naturområden i sin närhet, till och med i stora delar av innerstaden. Analysresultaten visar att genomsnittsavståndet till närmaste grönområde är 183 meter och till lek 360 meter. 71 procent av Stockholmare har mindre än 200 meter till närmaste grönområde och 90 procent når ett grönområde inom 300 meter. Forskningen visar att 300 meter är en bortre gräns för vardagligt brukande av grönområden.

Forskningen säger att den genomsnittliga stadsbon är beredd att gå 1–2 kilometer till närmaste natur- och friluftsområde. Analyserna visar att de stora områdena med god ljudkvalitet ligger inom detta spann. Genomsnittsavståndet är cirka 1300 meter. Analyserna av närheten till områden med god ljudkvalitet (under 50 dBA) visar ett genomsnittsavstånd på 255 meter där de flesta bostadsområdena ligger inom spannet 200–300 meter.

Närheten till bollplaner (7- eller 11-mannaplan) är i genomsnitt 961 meter och måluppfyllelsen för den föreslagna riktlinjen 500 meter är 20 procent. Genomsnittsavståndet till idrottshallar är 1478 meter, idrottsplatser 1633 meter och simhallar 1997 meter. Detta innebär en måluppfyllelse på 90 procent, 90 procent respektive 72 procent utifrån den föreslagna riktlinjen på 2500 m.

I denna utredning har även måttet offentlig friyta (eller grönyta) per person prövats. Analysresultaten visar att det finns mycket stora skillnader inom kommunen. Det spänner från under 5 kvm per person i City till mer än 50 kvm i stora delar av ytterstaden. Detta mått är intressant för att det kopplar bebyggelsetäthet till potentiellt besöksstryck och därmed skötselintensiteten i grönområdena. Huruvida detta mått är en användbar riktlinje i planeringssammanhang återstår att utreda.

Inledning

Bakgrund

En övergripande inriktning för översiktsplaneringen är att Stockholm ska växa och utvecklas till en stad i världsklass. En knäckfråga när staden växer och förtätas, är hur stadsbygden ska utvecklas så att även de gröna kvaliteterna stärks. I en tätare stad med fler invånare kommer behovet av och trycket på parker, naturområden och idrottsanläggningar att öka, samtidigt som de tillgängliga friytorna sannolikt kommer att minska.

En viktig uppgift för översiktsplanen är att ge stöd för en strategisk parkplanering där park- och naturbeståndet kan förädlas genom mer värdetäta, välskötta, attraktiva och tillgängliga friytor. I förslaget till översiktsplan som godkänts av Stadsbyggnadsnämnden hänvisas till Stockholms parkprogram och de riktlinjer för god park- och naturtillgång som finns i detta.

Under arbetet med översiktsplanen konstaterades det att det finns ett stort kunskapsunderlag inom det gröna området, när det gäller rekreativvärden och ekologiska värden. Dock saknades kunskap om hur de gröna kvaliteterna är fördelade i staden – hur stockholmarnas tillgång till parker, naturområden, områden med god ljudkvalitet och idrottsytor ser ut. Stadsbyggnadskontoret, idrottsförvaltningen, trafikkontoret, exploateringskontoret och miljöförvaltningen beslutade därför att i ett gemensamt projekt genomföra en analys av park- och naturtillgången i staden.

Mål och avgränsning

Målet med projektet har varit att ta fram ett PM som beskriver och diskuterar stockholmarnas tillgång till parker, naturområden, områden med god ljudkvalitet och idrottsanläggningar. I projektet har ingått att göra följande analyser:

- Stockholmarnas tillgång till parker och naturområden enligt parkprogrammets riktlinjer.
- Stockholmarnas tillgång till idrottsanläggningar enligt idrottsförvaltningens förslag till riktlinjer.
- Stockholmarnas tillgång till parker och naturområden med god ljudkvalitet (under 50 dBA).

I projektet ingår att sammanställa och presentera resultaten av de analyser som genomförs och diskutera riktlinjernas relevans. Projektet inbegriper ingen analys av ekologiska värden eller andra gröna funktioner såsom kulturhistoriska värden, stadsbild, kretsloppsfunktioner etcetera.

Syfte

Projektet har flera syften, vilka presenteras nedan.

Underlag för planering

Resultatet av analysen ska fungera som underlag för Stockholms kontinuerliga översiktsplanering och för de principiella ställningstaganden om förtätning och stadsutveckling som görs där, bland annat inom ramen för strategierna att utveckla strategiska tyngdpunkter och förstärka strategiska samband. Analysen har också använts som underlag avseende de strategiska områden och samband som föreslås i översiktsplanen. Resultatet av analysen blir ett underlag som kan användas för det dagliga arbetet med detaljplaner och planering på områdesnivå.

Uppföljning av parkprogrammet, miljöprogrammet och översiktsplanen

Analysen blir ett sätt att följa upp stadens mål om ”god park- och naturtillgång” som antagits genom Stockholms parkprogram och Stockholms miljöprogram och som ingår i förslaget till ny översiktsplan. Analysen kommer att ge en bild av Stockholmarnas tillgång till park- och naturområden år 2008, vilken blir möjlig att jämföra med kommande år, om analysen återupprepas.

Utvärdering av parkprogrammet

Trafikkontoret har i uppdrag att utvärdera parkprogrammet. I utvärderingen bör ingå att pröva parkprogrammets riktlinjer – är de relevanta, rimliga och praktiska att arbeta med? Analysen blir ett underlag i detta arbete.

Underlag för idrottsplanering

Idrottsförvaltningen har tagit fram förslag till riktlinjer för Stockholmarnas tillgång till olika typer av idrottsytor och anläggningar. Analysen blir ett sätt att pröva hur riktlinjerna kan fungera som underlag för strategisk planering och prioritering av kommande idrottssatsningar – kompletteringar, upprustningar och nya anläggningar.

Underlag för att bevara/skapa grönområden med god ljudkvalitet

Miljöförvaltningen har under flera år arbetat med att kartlägga ljudmiljön i stadens parker och naturområden. Dock saknas en samlad bild av hur situationen ser ut i staden i förhållande till var människor bor och hur invånarna använder olika grönområden. Analysen blir ett sätt att ta tillvara det omfattande underlag som finns och utveckla detta så att det blir mer användbart i planeringen. En del i arbetet blir att diskutera mål, strategier och åtgärder som kan förbättra invånarnas tillgång till grönområden av god ljudkvalitet.

Underlag för parkplanering och parkutveckling

Resultatet av analysen ska fungera som underlag för en aktiv och strategisk parkplanering och visa på var och hur park- och naturtillgången behöver förbättras genom insatser för att förädla och nyskapa parker

och natur, förstärka kvaliteter och öka tillgängligheten i samband med att staden växer och utvecklas. De parkutvecklingsexempel som lyfts fram och beskrivs i projektet ska kunna fungera som modell/inspiration i stadens fortsatta arbete med parkplanering och parkutveckling.

Underlag för parkinvesteringar och grönmärkskompensation

Exploateringskontoret har haft i uppdrag att se över stadens rutiner och principer för grönmärkskompensation. Analysen kommer att kunna utgöra ett underlag för fortsatta diskussioner om vad som ska kompenseras och hur kompensation ska ske. Resultatet av analyserna kommer att kunna användas som ett konkret underlag för stadsdelarnas och exploateringskontorets prioritering av parkinvesteringar och kompensationsåtgärder.

Organisation

Projektet har letts av Katarina Borg, stadsbyggnadskontoret. Alexander Ståhle, Spacescape AB, har ansvarat för huvuddelen av analysarbetet. Resultatet av projektet har förankras i översiktsplanens projektgrupp och styrgrupp. En workshop med deltagare från stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, trafikkontoret, miljöförvaltningen, idrottsförvaltningen och några stadsdelar hölls våren 2009 för att diskutera preliminära resultat och slutsatser.

Arbetsgrupp

Katarina Borg, stadsbyggnadskontoret
Ulrika Egerö, stadsbyggnadskontoret
Alexander Ståhle, Spacescape AB
Ida Wezelius, Spacescape AB

Referenspersoner

Översiktsplanens projektgrupp, stadsbyggnadskontoret
Elisabet Elfström, exploateringskontoret
Maria Klavdianou-Lundell, idrottsförvaltningen
Per Enarsson, miljöförvaltningen
Magnus Lindqvist och Weronica Rydoff, miljöförvaltningen
Bodil Hammarberg och Emma Sundström, trafikkontoret

Övriga deltagare

Ulf Lindahl, exploateringskontoret
Jan Sägström, idrottsförvaltningen
Planhandläggare, stadsbyggnadskontoret
Handläggare, miljöförvaltningen
Landskapsarkitekter och projektledare, exploateringskontoret
Landskapsarkitekter, trafikkontoret
Parkansvariga, stadsdelsförvaltningar

Tillgång till parker och naturområden

Bakgrund

Stockholms kommunfullmäktige har genom Stockholms parkprogram och Stockholms miljöprogram antagit målet att stockholmarna ska ha ”god park- och naturtillgång”. Samma mål ingår som planeringsinriktning i förslaget till ny översiktsplan. Vad som är god tillgång till park och natur preciseras i parkprogrammets riktlinjer. Riktlinjerna anger maxavstånd från bostaden till olika typer av ytor och kvaliteter, vilka finns beskrivna i Stockholms stads sociotopkarta. Riktlinjerna togs fram med stöd från undersökningar om vad stockholmarna efterfrågar och hur långt man är beredd att ta sig för att nå olika kvaliteter. Aktuell forskning samt europeiska, nordiska, nationella och regionala rekommendationer var också vägledande när riktlinjerna utformades.

Stockholmarnas tillgång till parker och naturområden har analyserats med parkprogrammets riktlinjer som utgångspunkt och med sociotopkartan som grund. Analyserna bygger på faktiska gångavstånd, det vill säga avståndet från bostadsadress via gator och gångvägar till grönytans entrépunkt. En analys som inbegriper befolkningstäthet/befolkningstryck och risk för slitage/trängsel har också gjorts. Som underlag för kommande utvärdering av parkprogrammets riktlinjer finns till varje analys ett resonemang om riktlinjens relevans och rimlighet.

Parkprogrammets riktlinjer för god park- och naturtillgång

Kvalitativt

Mycket nära – inom 200 meter: grön oas, lek, promenader, ro, sitta i solen*

Nära – inom 500 meter: blomprakt, bollspel/bollek, folkliv, parklek, picknick

En bit bort – inom 1000 meter: bad, båtliv, djurhållning, evenemang, fiske*, löpträning, odling, pulkaåkning, ridning, skridskoåkning, skidor*, skogskänsla, torghandel, vattenkontakt, vild natur, uteservering, utsikt

Kvantitativt

Friyta (mindre än 0,5 hektar): inom bebyggelse*

Kvarterspark (0,5–5 hektar): inom 200 meter

Stadsdelspark (5–50 hektar): inom 500 meter

Natur- och friluftsområde (större än 50 hektar): inom 1000 meter

* Analyseras inte

Begreppen som används i sociotopkartan och i riktlinjerna ovan definieras i detalj i Stockholms parkprogram och i rapporten *Sociotophandboken* (2003). Till exempel definieras grön oas som ett ”rum med grönskande golv och väggar”, och det är med hjälp av grön oas som vi urskiljer grönytor från friytor i övrigt. Bollspel/bollek innefattar alla ytor som det spelas boll på, både bollplaner och stora gräsytor. En mer specifik analys av tillgången till bollplaner görs i kapitlet *Tillgång till idrottsanläggningar*. Ro definieras som ”möjlighet till avkoppling,

avskildhet och tystnad”, och definieras inte utifrån bullernivå. En mer specifik analys av tillgången till områden med låg bullernivå finns i kapitlet *Tillgång till områden med god ljudkvalitet*.

Förstudien

Under försommaren 2008 genomfördes en översiktlig analys av stockholmarnas park- och naturtillgång. Analysen gjordes med hjälp av redan framtaget kunskaps- och kartunderlag samt några kompletterande strategiska GIS-analyser.

Förstudien resulterade bland annat i en karta som ger en översiktlig bild av stockholmarnas park- och naturtillgång. Kartan visar att många stockholmare har god tillgång till såväl mindre grönytor nära bostaden som större naturområden på lite längre avstånd. Det finns dock delar av staden där det är längre till park och natur och där andel friyta per invånare är begränsad.

I förstudien presenteras som arbetshypotes tre strategier för att uppnå målet om god park- och naturtillgång. Kartan och strategierna bygger på översiktliga analyser gjorda utan hänsyn till var det finns särskilt skyddsvärda områden med höga rekreativvärden, landskapsbildsvärden, kulturmiljövärden eller naturvärden.

Barns tillgång till lekområden

En kommuntäckande analys och kartläggning av barns tillgång till lekområden har genomförts i Stockholm 2007. Analysen genomfördes på uppdrag av miljöförvaltningen inom ramen för arbetet med folkhälsofrågor. Kartläggningen visar gångavståndet till värdena lekplats och naturlek från samtliga adresser i Stockholm. Analyserna visar dels vilka områden barn kan nå på egen hand (med hänsyn till trafikbarriärer) och dels vilka områden som nås av barn i vuxens sällskap.

Resultaten av den fördjupade studien av barns tillgång till lekområden är fortfarande i hög grad aktuella och lämpliga att aktualisera i samband med att tillgången till andra parkkvaliteter i Stockholm studeras närmare.

Uppdatering av sociotopkartan

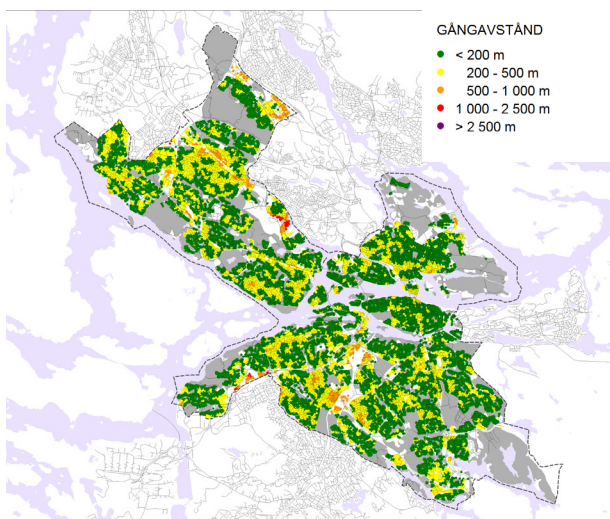
Grunden för analysen av stockholmarnas tillgång till parker och naturområden är Stockholms stads sociotopkarta. Sociotopkartan togs fram på stadsbyggnadskontoret och dåvarande gatu- och fastighetskontoret under åren 1996–2004 och beskriver hur stockholmarna använder och värderar Stockholms friytor.

De senare årens byggande har inneburit förändringar i stadens friytor har försvunnit eller minskat i storlek, nya parker har tillkommit och platser har fått förändrat innehåll med nya kvaliteter och värden. Med anledning av detta har sociotopkartan uppdaterats under vintern 2008/2009 av stadsbyggnadskontoret med stöd av landskapsarkitekterna på exploateringskontoret och parkansvariga på stadens parkförvaltningar.

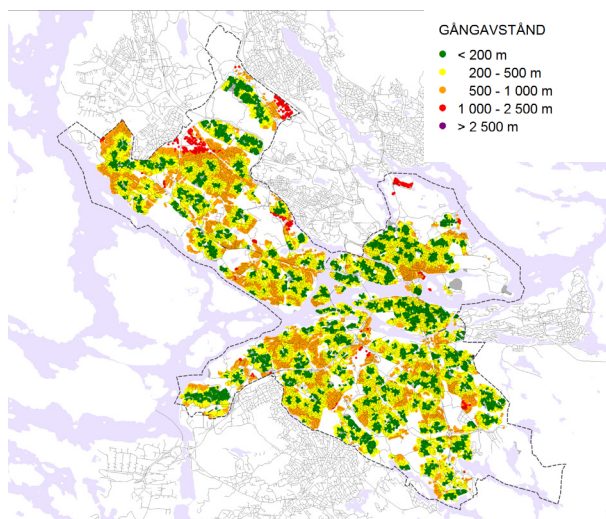
Analysresultat

I detta avsnitt presenteras analyserna i kartform. Avståndet redovisas i avgränsade intervall med samma färgskala (–200 meter = grön, 200–500 meter = gul, 500–1000 meter = orange, 1000–2500 meter = röd, 2500–meter = lila). Efter kartorna presenteras resultaten i tabellform. Där redovisas det genomsnittliga gångavståndet för alla adresser i hela staden. Dessutom redovisas hur stor andel av adresserna respektive de boende som når den aktuella kvaliteten inom riktlinjens avstånd, det vill säga måluppfyllelsen. I kart- och statistikbilagan som medföljer denna rapport återfinns större kartor samt statistik på stadsdelnivå. Där redovisas även måluppfyllelsen för respektive analys vid olika gångavstånd, vilket kan ge vägledning i de fall där det finns behov av nya riktlinjer.

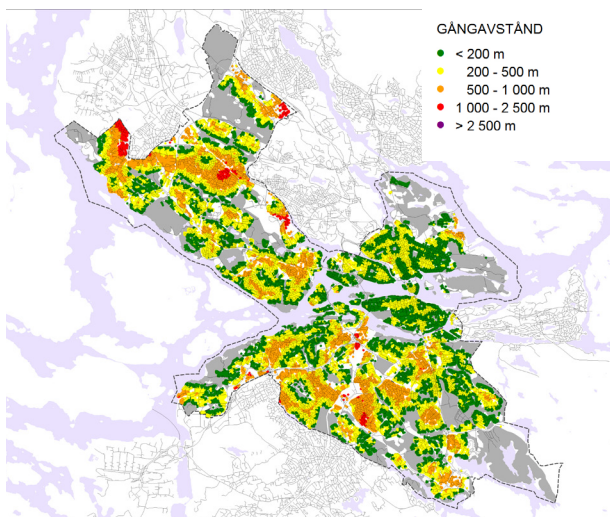
Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 200 meter = grön)

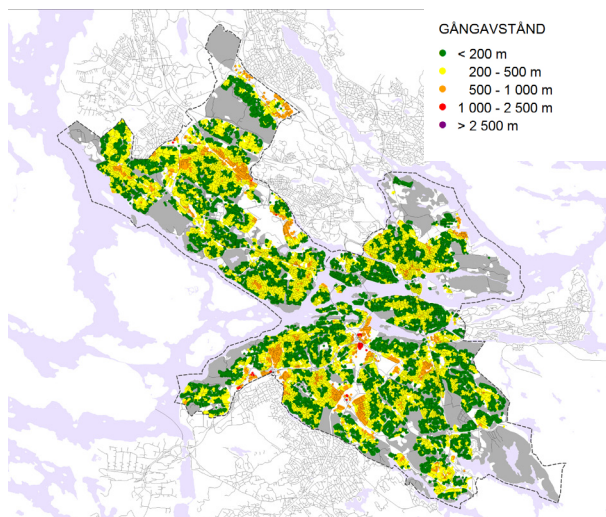
Gångavstånd till grön oas

Gångavstånd till lek

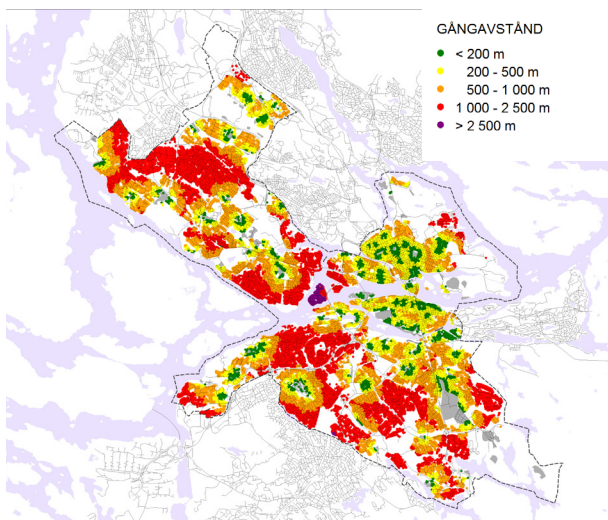

Gångavstånd till promenader

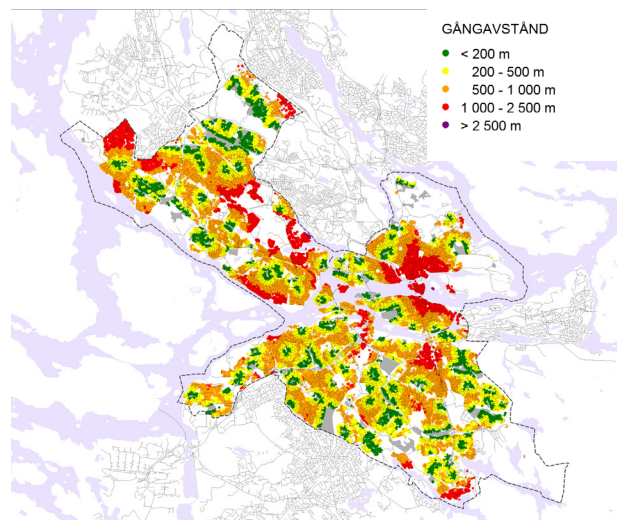

Gångavstånd till ro

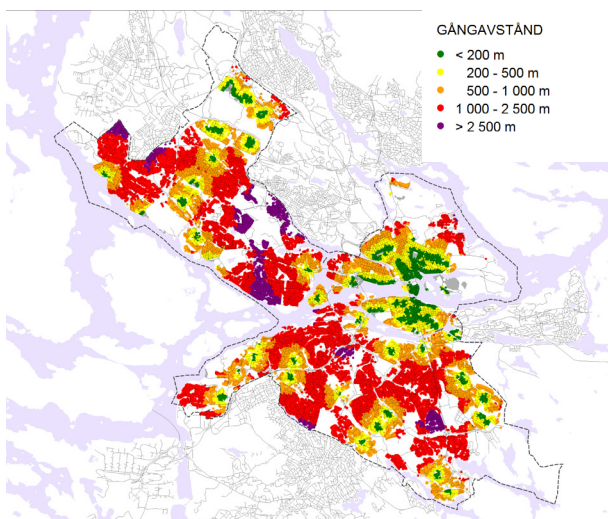
Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 500 meter = grön/gul)

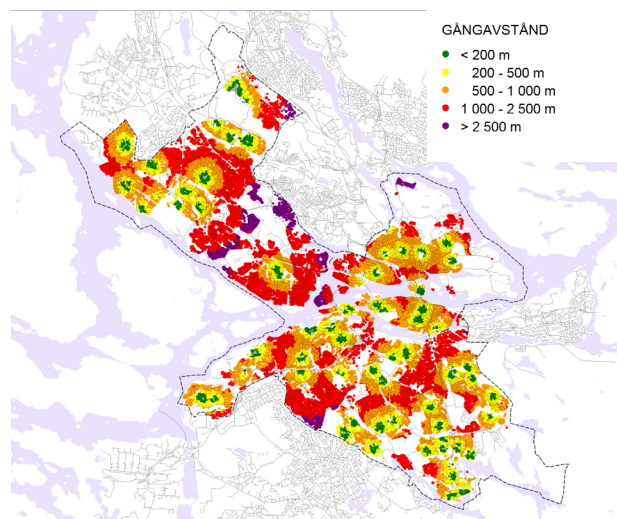
Gångavstånd till blomprakt

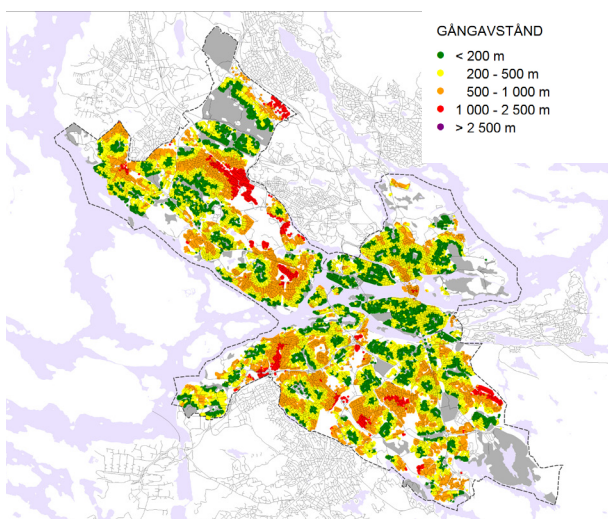
Gångavstånd till bollspel/bollek

Gångavstånd till folk

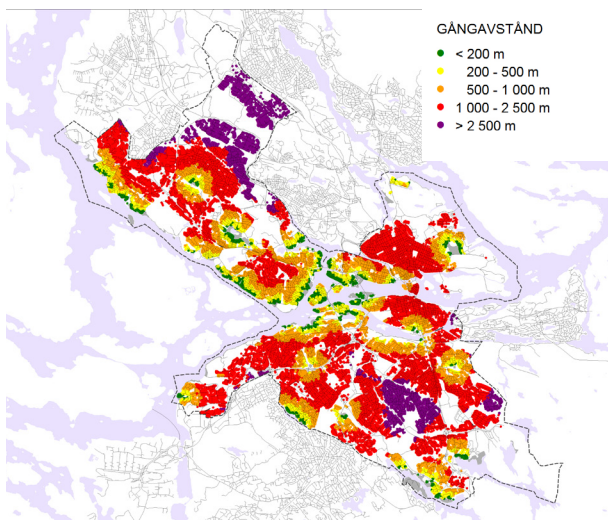

Gångavstånd till parklek

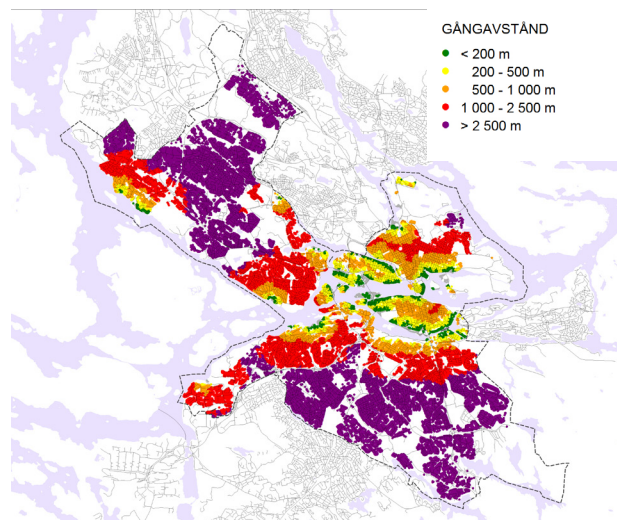

Gångavstånd till picknick

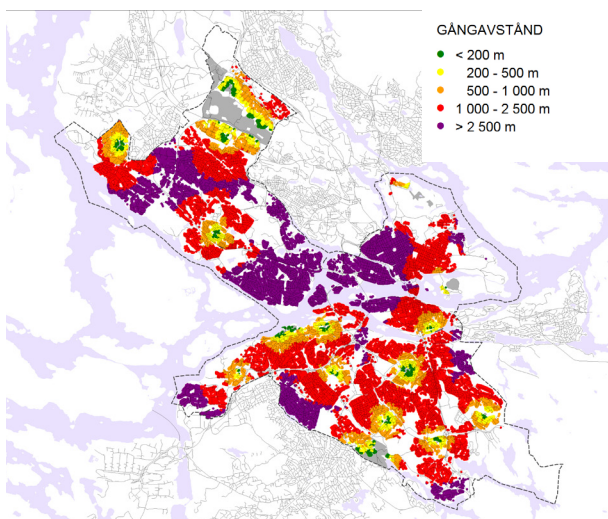
Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 1000 meter = grön/gul/orange)

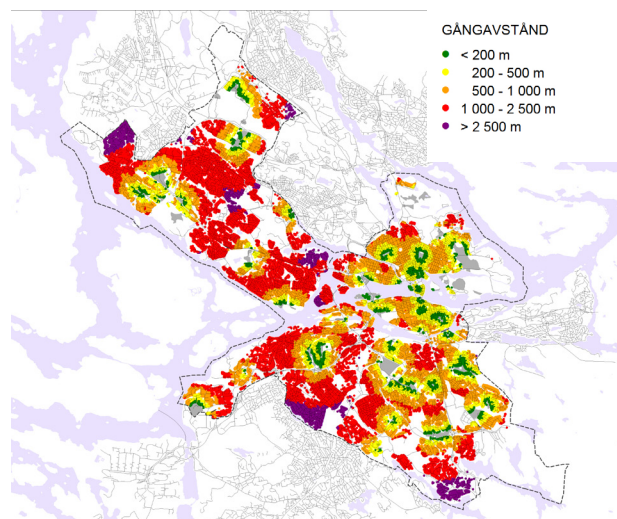
Gångavstånd till bad

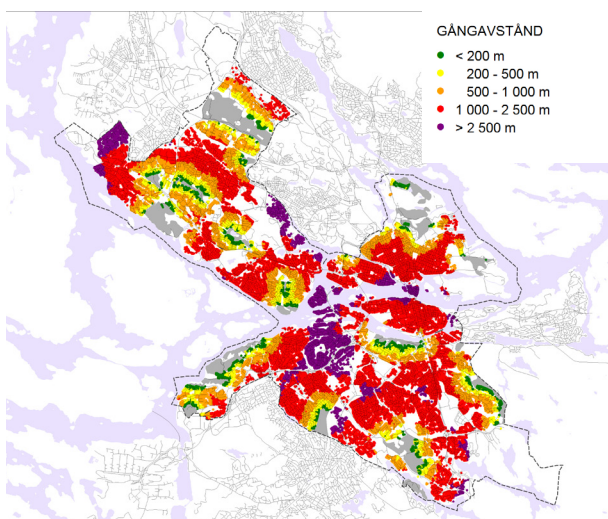
Gångavstånd till båt

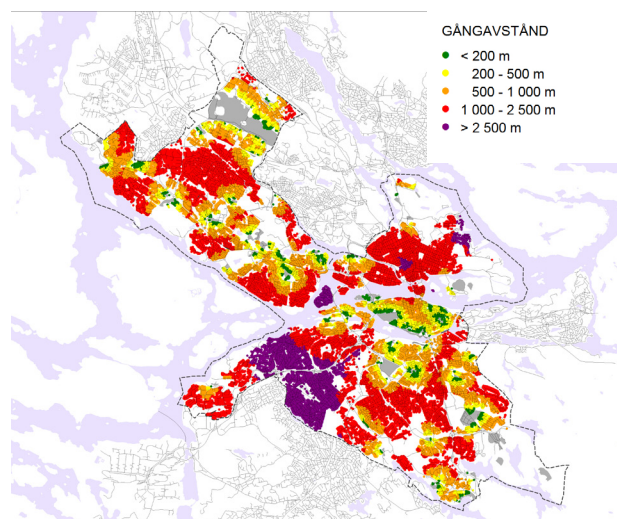
Gångavstånd till djurhållning

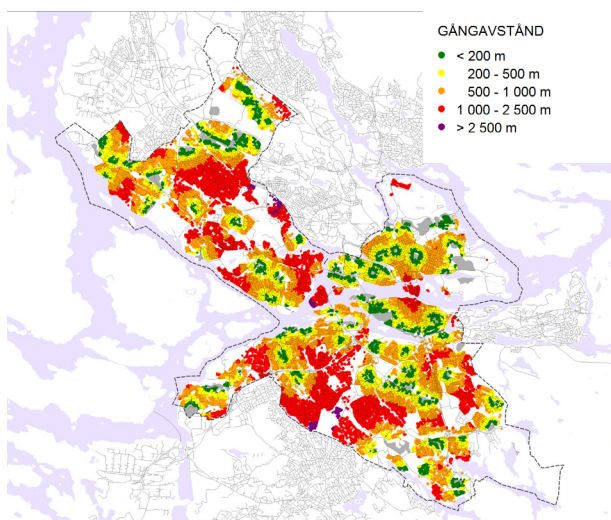
Gångavstånd till evenemang

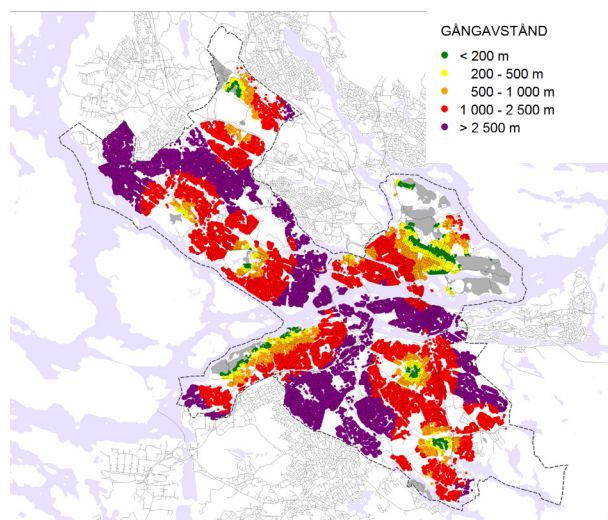
Gångavstånd till löpträning

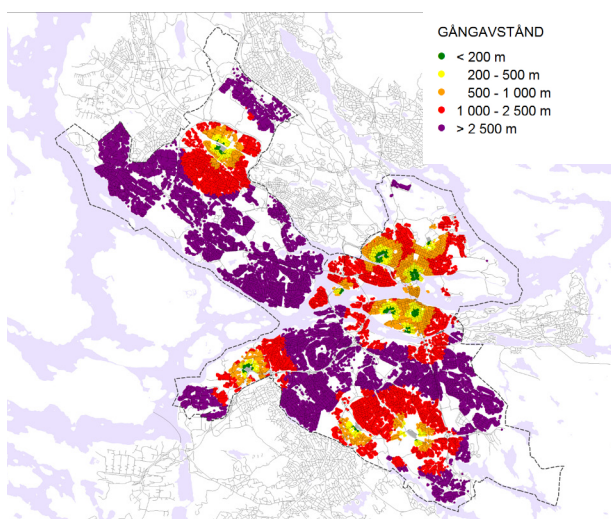
Gångavstånd till odling

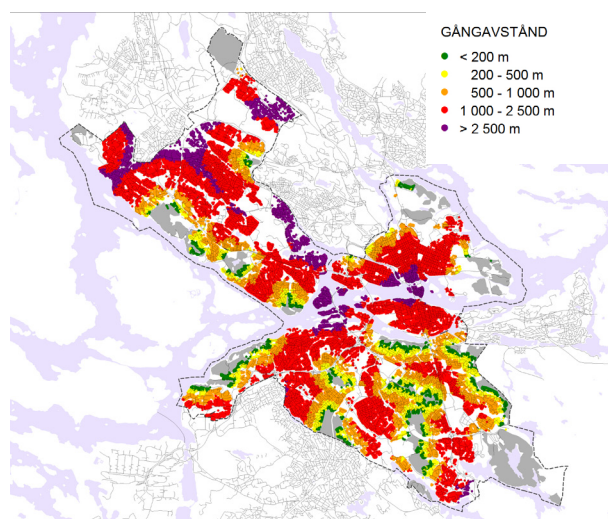
Gångavstånd till pulkaåkning

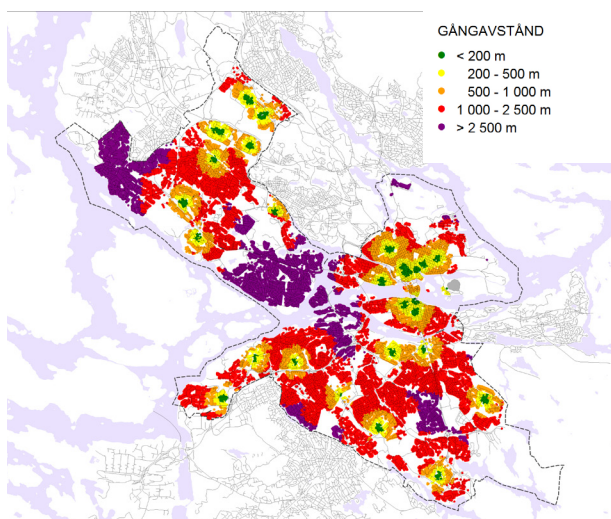
Gångavstånd till ridning

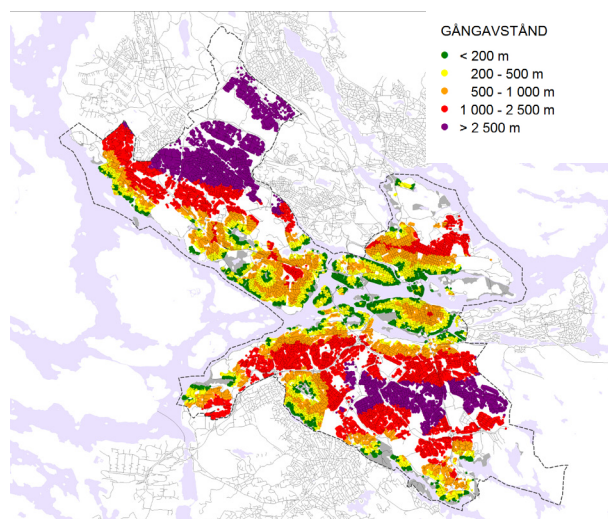
Gångavstånd till skridskoåkning

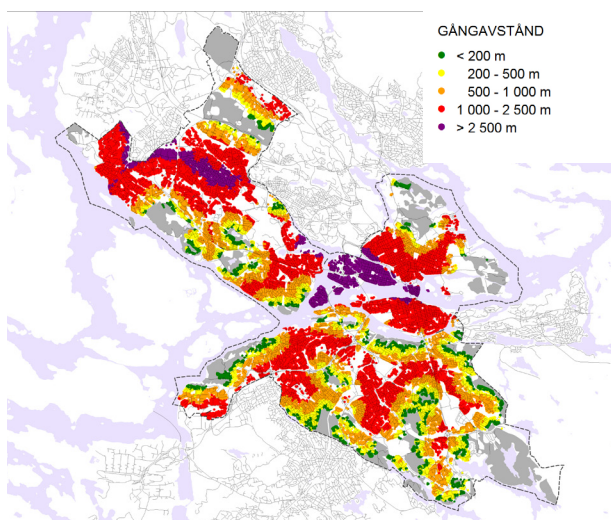
Gångavstånd till skogskänsla

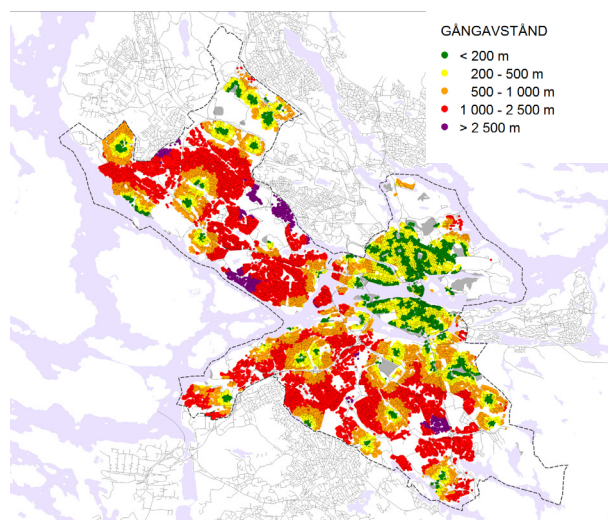
Gångavstånd till torghandel

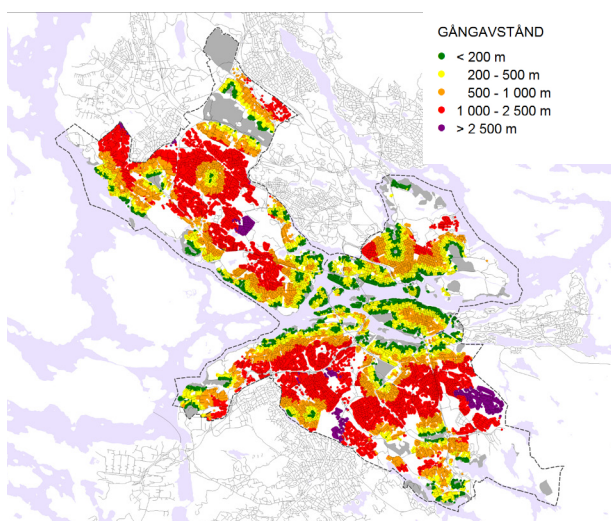
Gångavstånd till vattenkontakt

Gångavstånd till vild natur

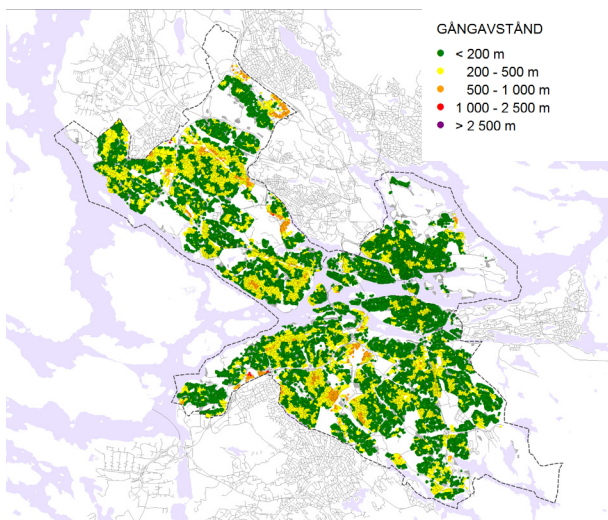

Gångavstånd till uteservering

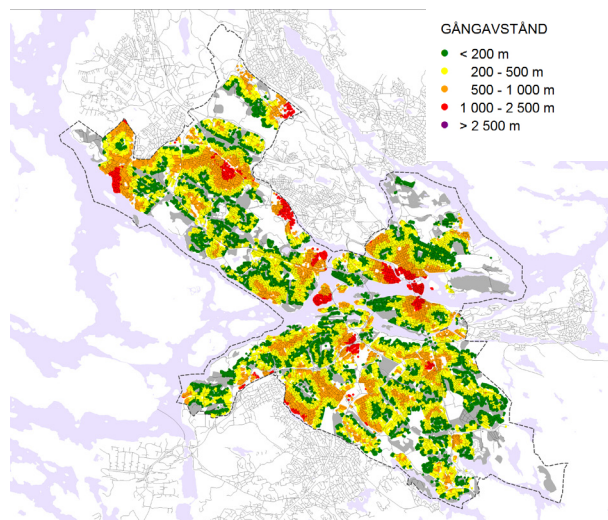

Gångavstånd till utsikt

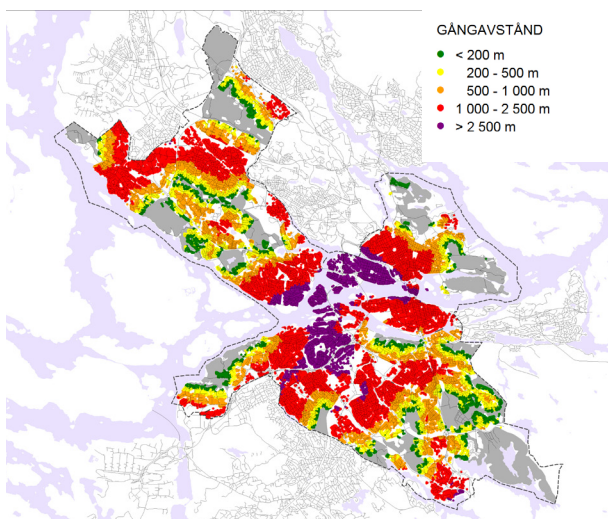
Gångavstånd – kvantitativt

Gångavstånd till kvarterspark (riktlinje 200 m = grön)

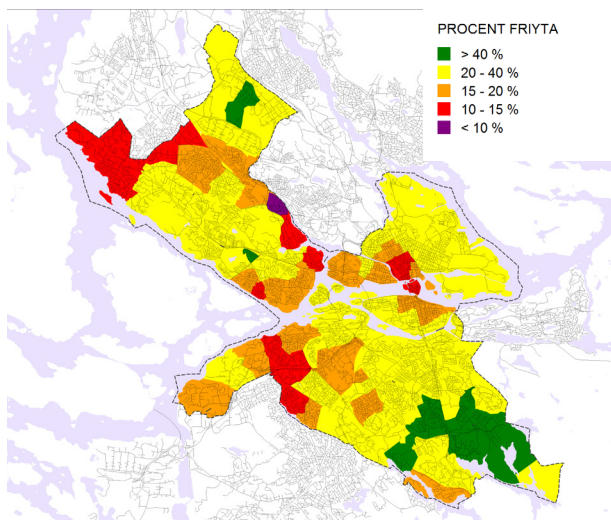

Gångavstånd till stadsdelspark (riktlinje 500 m = grön/gul)

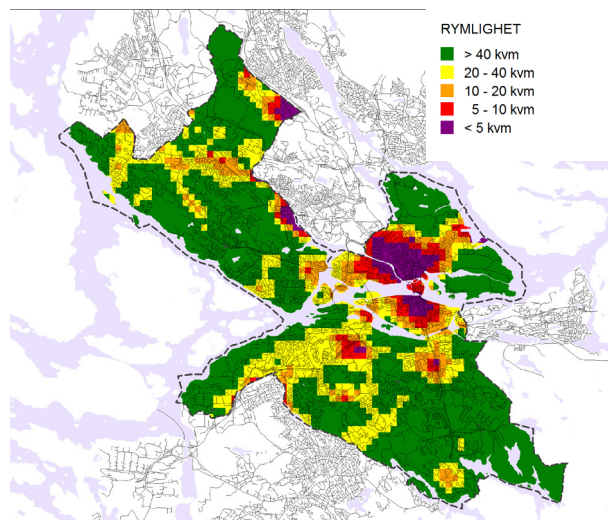

Gångavstånd till natur- och friluftsområde (riktlinje 1000 m = grön/gul/orange)

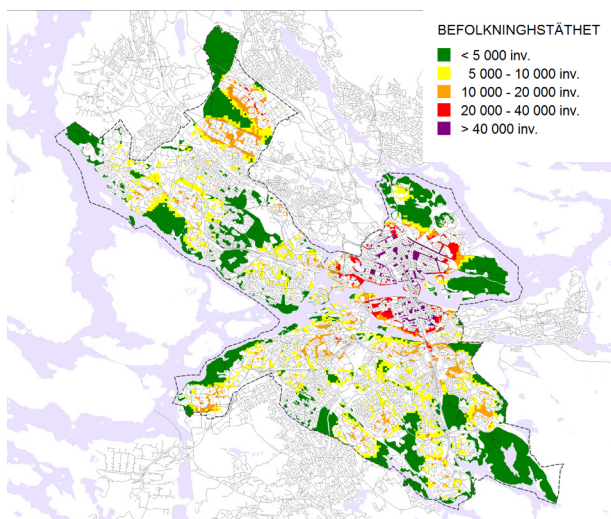
Andel friyta, rymlighet och omgivande befolkningstäthet

Andel friyta per stadsdel (inklusive ett omland på 1000 m)

Rymlighet (friyta per invånare) per 9 hektarsruta (inklusive ett omland på 500 m)

Boende och arbetande inom 1000 m från varje friyta

Måluppfyllelse och genomsnittliga gångavstånd

Kvalitativt (riktlinje 200 meter)

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresser	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Grön oas	200 m	64 %	71 %	183 m
Lek	200 m	27 %	38 %	360 m
Promenader	200 m	37 %	44 %	335 m
Ro	200 m	52 %	55 %	226 m

Kvalitativt (riktlinje 500 meter)

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresser	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Blomprakt	500 m	31 %	43 %	891 m
Bollspel/bollek	500 m	47 %	53 %	605 m
Folkliv	500 m	25 %	42 %	1157 m
Parklek	500 m	27 %	37 %	969 m
Picknick	500 m	66 %	77 %	423 m

Kvalitativt (riktlinje 1000 meter)

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresser	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Bad	1000 m	35 %	37 %	1523 m
Båtliv	1000 m	23 %	38 %	2789 m
Djurhållning	1000 m	21 %	25 %	2077 m
Evenemang	1000 m	53 %	67 %	1109 m
Löpträning	1000 m	36 %	37 %	1406 m
Odling	1000 m	41 %	48 %	1378 m
Pulkaåkning	1000 m	70 %	81 %	790 m
Ridning	1000 m	17 %	22 %	2220 m
Skridskoåkning	1000 m	16 %	27 %	2890 m
Skogskänsla	1000 m	35 %	32 %	1424 m
Torghandel	1000 m	32 %	45 %	1792 m
Vattenkontakt	1000 m	46 %	56 %	1630 m
Vild natur	1000 m	46 %	45 %	1246 m
Uteservering	1000 m	55 %	72 %	1018 m
Utsikt	1000 m	58 %	70 %	979 m

Kvantitativt

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresspunkt	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Kvarterspark	200 m	66 %	73 %	176 m
Stadsdelspark	500 m	72 %	75 %	391 m
Natur- och friluftsområde	1000 m	45 %	44 %	1289 m

Slutsatser

Resultaten redovisas på tre sätt – dels som genomsnittligt gångavstånd från alla adresser samt måluppfyllelse för adresser och boende. Resultaten visar dock att skillnaderna inte är så värst stora. Urbana kvaliteter tenderar att få bättre resultat i boendeanalysen och naturkvaliteter något bättre i adressanalysen, men det handlar om skillnader på några enstaka procent. I läsningen av statistiken bör man ha i åtanke att forskningen visat att det inte finns någon större skillnad på behov och efterfrågan på grönområden i en stad, vare sig man bor glest eller tätt, centralt eller perifert (Grahn & Stigsdotter 2003). Brister i småhusområdena kan alltså inte kompenseras av egna trädgårdar. Allra bäst är att studera kartorna för att få en rättvis platsspecifik bild av tillgången. Alltför generaliserad statistik riskerar att bli missvisande.

Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 200 meter)

Analysen visar att det genomsnittliga gångavståndet till närmaste gröna oas är 183 meter där 64 procent av alla adresser når en grön oas inom 200 meter), till lekplats 360 meter (27 procent), till promenader 335 meter (37 procent) och till ro 226 meter (52 procent).

Resultaten visar att en majoritet av stockholmarna når en grön oas och ro inom 200–300 meter. Intressant att konstatera är att man i stora delar av den täta innerstaden faktiskt har nära till samtliga kvaliteter. Här är dock den omgivande befolkningstätheten och därmed det potentiella besöksstrycket i vissa fall mycket högt. Lek och promenader ligger relativt långt från riktlinjen. I studien *Barns tillgång till lekområden* (Miljöförvaltningen 2007) är snittet 200 meter, men det innefattar alla typer av lekområden, så som parker och naturområden som används för lek. Denna utredning visar också att tillgängligheten kan vara väsentligt sämre om man tittar på när barn går utan vuxens sällskap och blockeras av trafikbarriärer.

Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 500 meter)

Analysen visar att det genomsnittliga gångavståndet till blomprakt är 891 meter där 31 procent av alla adresser når blomprakt inom 500 meter), till bollspel 605 meter (47 procent), till folkliv 1157 meter (25 procent), till parklek 969 meter (27 procent) och till picknick 423 meter (66 procent).

Ytor för bollspel/bollek och picknick sammanfaller i hög grad och är relativt jämnt fördelade i staden. Älvsjö, Bromsten, Bagarmossen, Riksby, Norrmalm, Sundby och Stora Mossen är stadsdelar som dock har längre till dessa kvaliteter, upp till 1000 meter. Det är i hög grad småhusområden och City som saknar dessa parkkvaliteter, det vill säga den stora öppna gräsmattan. I många småhusområden dominerar naturmarken, där besöksstrycket och därmed skötselbehovet är lågt. I City är marken däremot så utsatt att gräsmattor tenderar att slitas sönder av det höga besöksstrycket, vilket leder till att små parkytor istället hårdgörs eller utformas som torg. Gräsytor på till exempel Nytorget och Mariatorget på Södermalm måste till exempel stängas av för att kunna återhämta sig. Vasaparken som har fått konstgräs och gummiasfalt är ett annat exempel. Blomprakt och folkliv är mer unika

kvaliteter som finns i högre grad i innerstaden. Detta är å andra sidan kopplat det höga besöksstrycket. Omgivande täthet och tillgänglighet gör att parkerna befolkas vilket gör det legitimt att lägga resurser på blomsterarrangemang. Parklekar finns främst i flerbostadsområden i innerstaden och ytterstaden.

Inom trafikplaneringen pratar man ofta om 500 meter som en bortre gräns för hur långt man kan tänka sig att gå nästan varje dag om man verkligen måste eller vill till en målpunkt, vilket till exempel används av SL när de planerar stationslägen för buss- och tunnelbanetrafik. Resultaten visar att bollspel och picknick är värden som idag ligger inom detta avstånd för många. Dessa värden är starkt knutna till miljöer med stora öppna gräsytor.

Gångavstånd – kvalitativt (riktlinje 1000 meter)

Det genomsnittliga gångavståndet till närmaste bad är 1523 meter där 35 procent av alla adresser når bad inom 1000 meter, båtliv 2789 meter (23 procent), djurhållning 2077 meter (21 procent), evenemang 1109 meter (53 procent), löpträning 1406 meter (36 procent), odling 1378 meter (42 procent), pulkaåkning 790 meter (69 procent), ridning 2 221 meter (17 procent), skridskoåkning 2900 meter (16 procent), skogskänsla 1423 meter (35 procent), torghandel 1792 meter (32 procent), vattenkontakt 1630 meter (46 procent), vild natur 1246 meter (46 procent), uteservering 1018 meter (55 procent), utsikt 979 meter (57 procent).

Närheten till dessa kvaliteter varierar kraftigt inom staden. Urbana kvaliteter såsom evenemang, torghandel och uteserveringar återfinns av naturliga skäl främst i innerstaden och i stadsdelscentrum. Naturkvaliteter som djurhållning, odling, skogskänsla och vild natur finns främst nära flerbostadsområden i ytterstaden. Östermalm sticker ut i innerstaden tack vare närheten till nationalstadsparken. Det finns också småhusområden som ligger inom 500 meter från fina naturområden, till exempel Nockebyhov, Smedslätten, Stureby, Älvsjö, Södra Ängby.

Forskningen visar att den genomsnittliga stadsbon är beredd att gå 1–2 kilometer till närmaste friluftsområde. För längre sträckor tar man andra transportmedel. Analyserna visar att friluftsvärden så som skogskänsla, vild natur och löpträning, kopplade till stora naturområden, ligger inom detta spann, förutom i enstaka stadsdelar som Kungsholmen och Spånga. I princip samtliga värden inom denna kategori är platsbundna och unika. De är viktiga att känna till i en planeringssituation men kan vara svåra att omlokalisera eller nyskapa. Analyserna visar att kvaliteten pulkaåkning nås inom 500 meter inom stora delar av staden.

Gångavstånd – kvantitativt (riktlinjer för parktyper)

Analysen visar att det genomsnittliga gångavståndet till närmaste kvarterspark är 176 meter där 66 procent av alla adresser har tillgång till en kvarterspark inom 200 meter. Till stadsdelspark 391 meter (72 procent har tillgång till en stadsdelspark inom 500 meter) och till natur- och friluftsområde 1 289 meter (45 procent har tillgång till ett natur- och friluftsområde inom 1000 meter).

Måluppfyllelsen är att betrakta som hög för kvartersparker och stadsdelsparker. Brist på stadsdelsparker är det dock (enligt riktlinjen) i till exempel centrala innerstaden (City, Gamla Stan, Mariatorget), Johanneshov, Hässelby Villastad, Traneberg, Mariehäll, Stora Essingen.

De kvantitativa riktlinjerna är nära relaterade till Boverkets rekommendationer. Stockholm har dock 200 meter istället för 300 meter för kategorin kvarterspark. Analyserna visar att riktlinjerna för kvarterspark och stadsdelspark är relevanta och inte orimliga för Stockholm. Måluppfyllelsen är något högre här än för de kvalitativa analyserna. Som diskuterats tidigare så skulle en ökning från 200 till 250 eller 300 meter innebära en justering till Boverket och forskningen. Av samma skäl skulle riktlinjen för natur- och friluftsområden kunna ökas från 1000 meter till 1500 eller 2000 meter. En fråga som bör diskuteras är behovet av kvantitativa respektive kvalitativa riktlinjer. Kanske vore en kombination att föredra för att lättare integrera riktlinjerna i praktisk stadsplanering.

Tillgång och täthet

Analysen av andelen friyta, täckningsgraden i procent, visar att Stockholm är en grön storstad med grönområden väl spridda över staden. Boendeundersökningar som gjorts visar också att många stockholmare är nöjda med tillgången till parker och naturområden i sin närhet. Generellt är täckningsgraden sämre i vissa villaområden (Spånga, Älvsjö, Örby) samt i verksamhetsområden och City.

Mängden offentlig friyta per invånare kallas också ”rymlighet” och fångar grovt besöksstryck på offentliga friytor. Måttet relaterar utbredningen av offentliga friytor till befolkningstätheten. Det indikerar sannolikt slitage och därmed även sannolikt skötselbehov. Analyserna av Stockholms stadsdelar, som är genomförda med 1000 meters buffert för att minska effekten av orättvisa områdesavgränsningar, visar att rymligheten är mycket olika inom staden. Innerstaden har den i särklass lägsta rymligheten på mellan 5 och 20 kvm per invånare (boende och arbetande). Kransstadsdelarna kring innerstaden ligger på 30–50 kvm per person. En synnerligen hög rymlighet på över 100 kvm per invånare har västra Bromma, Vällingby, Vårberg, Sättra, Farsta och södra Skarpnäck.

Tittar man på kartan över antal boende och arbetande inom 1000 meter från varje friyta syns liknande mönster. Innerstaden har 30–100 000 personer inom 1000 meter. I tätare förortsstadsdelar är det 10–20 000 och i villaområden som Bromma och Långsjö-Herrängen ofta under 5000 personer i närområdet. Självklart har detta potentiella tryck påverkan på upplevelsen av tystnad och avskildhet. Att det är lågt tryck på ytorna i vissa villaområden behöver inte betyda att de inte är mycket värdefulla för de boende. Forskningen (Grahn & Stigsdotter 2003) har visat att de som bor med egen trädgård har lika stort behov av och lika stor efterfrågan på parker och naturområden som de som bor i täta områden.

Tillgång till områden med god ljudkvalitet

Bakgrund

Parker och naturområden är viktiga för människans möjlighet till avkoppling och återhämtning från stress. Områden som upplevs som tysta har en särskild betydelse i detta sammanhang. I en växande stad, med fler människor och mer trafik kommer tillgången till områden med god ljudkvalitet bli allt viktigare. Enligt förordningen om omgivningsbuller anges att kommunen har skyldighet att kartlägga buller och upprätta åtgärdsprogram för att skydda områden där ljudnivån anses utgöra en särskild kvalitet såsom parker, rekreationsområden, friluftsområden och andra natur- och kulturmiljöer.

Miljöförvaltningen har under ett antal år arbetat med kartläggning av ljudmiljön i Stockholms parker och naturområden, dels genom egna mätningar och beräkningar och dels genom deltagande i ett flertal större projekt med samarbetspartners inom EU, Stockholms universitet och ett antal statliga verk. Det finns idag ett omfattande underlagsmaterial, men inga mål, kriterier för prioritering eller framtagna strategier för arbetet med parker och naturområden med god ljudkvalitet.

Undersökning av tre ljudintervall

Miljöförvaltningen har tillsammans med Stockholms universitet studerat sambandet mellan uppmätta ljudnivåer och upplevd ljudkvalitet i ett antal parker och naturområden i Stockholm. Studien visar bland annat att områden där ljudnivån ligger:

- under 50 dBA upplevs som bra (80 procent av parkbesökarna är nöjda).
- i intervallet 50–55 dBA upplevs varierande (beroende av andra faktorer). Här är det i regel möjligt att förbättra ljudlandskapet med enklare designåtgärder, till exempel framhäva positiva ljud eller göra området mer attraktivt.
- över 55 dBA upplevs som dåligt. Här har enklare åtgärder i regel liten effekt, istället behöver trafikbullret reduceras för att ljudmiljön ska förbättras.

Det finns en heltäckande bullerkarta där samtliga ytor i Stockholm ingår. Kartläggningen ingår som ett krav i ovan nämnda förordning och ska uppdateras vart femte år.

I rekreationsområden där det ofta förekommer bullerpåverkan från många olika håll, inklusive mer diffust så kallat ”bullerregn”, finns ett behov av att komplettera bullerberäkningen med mätningar. Miljöförvaltningen har därför genomfört bullermätningar i de flesta av stadens parker och naturområden. Det finns ett omfattande underlag som kan användas för att beskriva ljudsituationen.

Analys av Stockholmarens tillgång till parker och naturområden med god ljudkvalitet

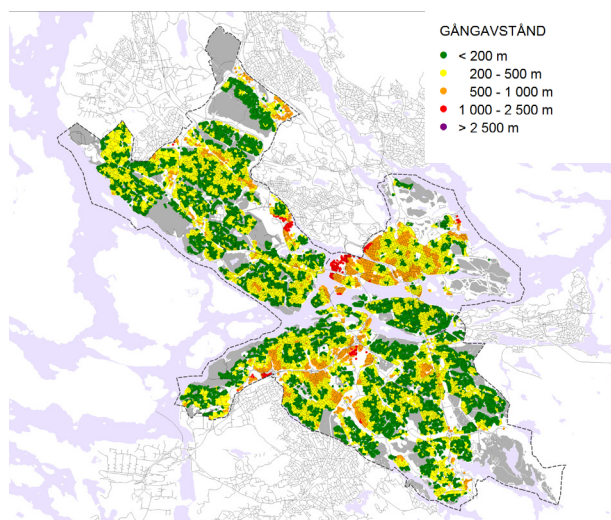
Med stöd av det omfattande planeringsunderlag som redan finns tillgängligt har stockholmarnas tillgång till områden med god ljudkvalitet analyserats på motsvarande sätt som övriga parkkvaliteter. God ljudkvalitet har i denna analys definierats som en ljudnivå på

under 50 dBA, baserat på bland annat Miljöförvaltningens egen studie av faktisk och upplevd ljudnivå. Områden med god ljudkvalitet har definierats som områden där hela ytan har en ljudnivå på under 50 dBA. Kravet har också varit att denna yta ska vara över 0,1 hektar stor.

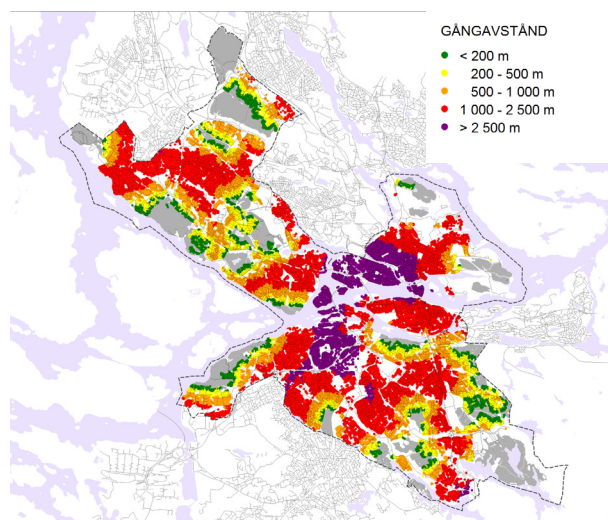
Analysresultat

I detta avsnitt presenteras analyserna i kartform. Avståndet redovisas i avgränsade intervall med samma färgskala (–200 meter = grön, 200–500 meter = gul, 500–1000 meter = orange, 1000–2500 meter = röd, 2500–meter = lila). Efter kartorna presenteras resultaten i tabellform. Där redovisas det genomsnittliga gångavståndet för alla adresser i hela staden. Dessutom redovisas hur stor andel av adresserna respektive de boende som når den aktuella kvaliteten inom riktlinjens avstånd, det vill säga måluppfyllelsen. I kart- och statistikbilagan som medföljer denna rapport återfinns större kartor samt statistik på stadsdelnivå. Där redovisas även måluppfyllelsen för respektive analys vid olika gångavstånd, vilket kan ge vägledning i de fall där det finns behov av nya riktlinjer.

Gångavstånd

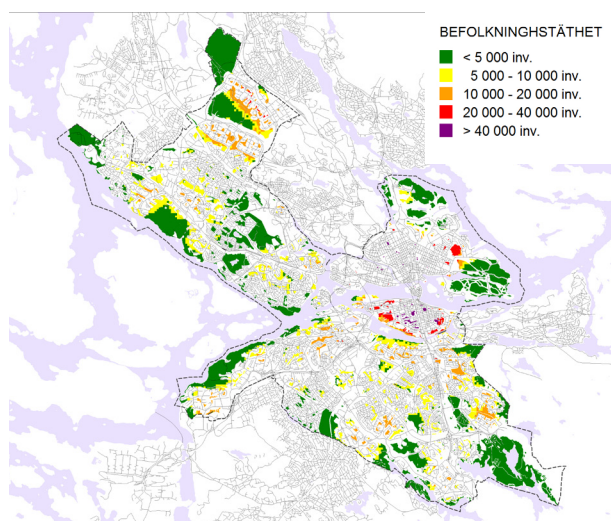

Gångavstånd till område med god ljudkvalitet

Gångavstånd till område med god ljudkvalitet större än 30 hektar

Omgivande befolkningstäthet

Boende och arbetande inom 1000 m från varje område med god ljudkvalitet

Måluppfyllelse och genomsnittliga gångavstånd

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresser	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Område med god ljudkvalitet	-	-	-	255 m
Område med god ljudkvalitet större än 30 hektar	-	-	-	1393 m

Slutsatser

Gångavstånd

Analysen visar att det genomsnittliga gångavståndet till närmaste område med god ljudkvalitet är 255 meter där 48 procent av alla adresser når ett område med god ljudkvalitet inom 200 meter, 69 procent inom 300 meter och hela 90 procent inom 500 meter). Särskilt bullerutsatta grönområden finns bland annat i norra innerstaden (Kungsholmen, Östermalm, Norrmalm), Västertorp, Fruängen, Mariehäll, Örby, Älvsjö och kring Johanneshov. I dessa områden får man gå 500 meter, ibland 1000 meter för att nå ett grönområde med god ljudkvalitet.

Analyserna visar att genomsnittsavståndet till närmaste område med god ljudkvalitet, för de flesta bostadsområdena ligger mellan 200–300 meter, vilket är ungefär samma avstånd som för värdena grön oasis och ro.

Till ett större område med god ljudkvalitet (större än 30 hektar) är det genomsnittliga gångavståndet 1393 meter. Västra innerstaden (Norrmalm, Kungsholmen) och västra närförterna (Långbro till Gröndal) har dock mycket längre, över 2500 m. 39 procent av alla adresser når ett större område med god ljudkvalitet inom 1000 meter och 77 procent inom 2000 m. De största bullerkällorna är större vägar och motorvägar samt starkt trafikerade huvudgator. Grönområden som ligger i anslutning till dessa är de som är starkast bullerstörda.

Det är anmärkningsvärt hur bra värden som Södermalm får trots sitt centrala läge. Orsaken till detta är flera. Dels har stora trafikleder letts under (Södertunneln) och omkring (Stadsgårdsleden) stadsdelen. Dels har lokal genomfartstrafik reglerats till några enstaka huvudgator; Hornsgatan, Götgatan, Folkungagatan, Ringvägen. Dels ligger de flesta parkerna, små och stora, ett eller några kvarter från dessa huvudgator så att de bullerskyddas av bebyggelsen. Parkerna är också jämnt fördelade över stadsdelen. Ett finmaskigt nät av lugna lokalgator och gångvägar gör därtill att de flesta bostadshus är i direkt och nära förbindelse med parker med god ljudkvalitet. I arbetet med att förtäta och utveckla ytterstadens stadsdelar finns mycket att lära från Södermalms stadsbyggnad.

Tillgång och täthet

Tittar man på hur många som bor och arbetar inom 1000 meter från varje område med god ljudkvalitet så blir det tydligt att innerstadens små tysta fickor har ett mycket högt potentiellt besöksstryck. Här är det 30–100 000 potentiella besökare. I tätare förortsstadsdelar är det 10–20 000 och i villaområden som Bromma och Långsjö-Herrängen ofta under 5000 boende och arbetande inom 1000 meter. Självklart har detta potentiella tryck påverkan på upplevelsen av tystnad och avskildhet.

Tillgång till idrottsanläggningar

Bakgrund

I takt med att Stockholm växer kommer behovet av idrottsytor att öka. I förslaget till ny översiktsplan betonas att det ska finnas ett rikt utbud av idrottsytor och idrottsanläggningar i alla delar av staden. Idrottsrörelsens, skolans och allmänhetens behov ska vara utgångspunkten för planeringen och möjligheterna till spontanidrott ska särskilt uppmärksammas.

På idrottens område pågår ständig kunskapsuppbyggnad bland annat genom idrottsförvaltningens kontinuerliga arbete med forskning och utveckling. Sedan ÖP99 antogs har förvaltningen bland annat genomfört ett omfattande arbete för att klassificera stadens idrottsanläggningar med avsikten att på sikt skapa fler, och mer funktionella, anläggningar med god geografisk spridning. En aktuell digital idrottskarta med stadens alla idrottsanläggningar har tagits fram och finns nu tillgänglig via stadens hemsida. Idrottsförvaltningen har inom ramen för översiktsplanarbetet tagit fram förslag till riktlinjer som anger maxavstånd från bostaden till olika typer av idrottsytor och anläggningar.

Idrottsförvaltningens förslag till riktlinjer

Inom 500 meter: bollplan (7- eller 11-mannaplan)

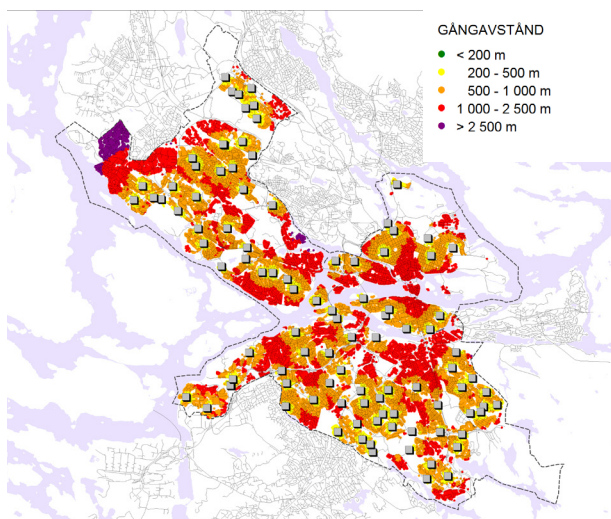
Inom 2500 meter: idrottsplats, idrottshall, simhall

Stockholmarnas tillgång till idrottsytor och idrottsanläggningar har analyserats med idrotts-förvaltningens riktlinjer som utgångspunkt och med den aktuella idrottskartan och sociotopkartan som grund. Med stöd av analyserna förs ett resonemang om hur riktlinjerna kan utvecklas så att de blir rimliga och relevanta, så att de kan användas som ett effektivt redskap i den strategiska planeringen av nya idrottsanläggningar.

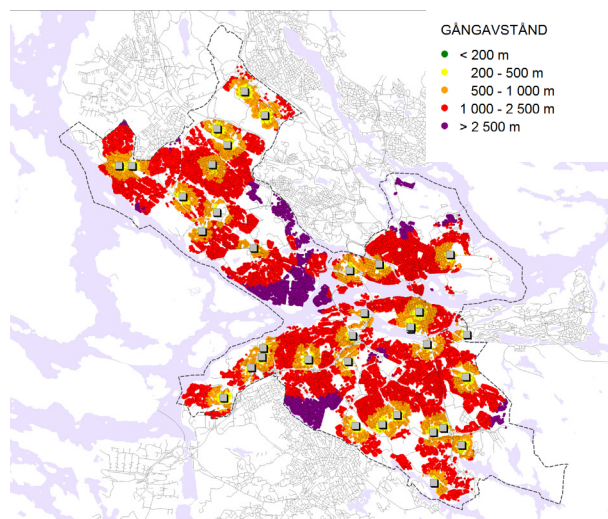
Analysresultat

I detta avsnitt presenteras analyserna i kartform. Avståndet redovisas i avgränsade intervall med samma färgskala (<200 meter = grön, 200–500 meter = gul, 500–1000 meter = orange, 1000–2500 meter = röd, 2500–meter = lila). Efter kartorna presenteras resultaten i tabellform. Där redovisas det genomsnittliga gångavståndet för alla adresser i hela staden. Dessutom redovisas hur stor andel av adresserna respektive de boende som når den aktuella kvaliteten inom riktlinjens avstånd, det vill säga måluppfyllelsen. I kart- och statistikbilagan som medföljer denna rapport återfinns större kartor samt statistik på stadsdelnivå. Där redovisas även måluppfyllelsen för respektive analys vid olika gångavstånd, vilket kan ge vägledning i de fall där det finns behov av nya riktlinjer..

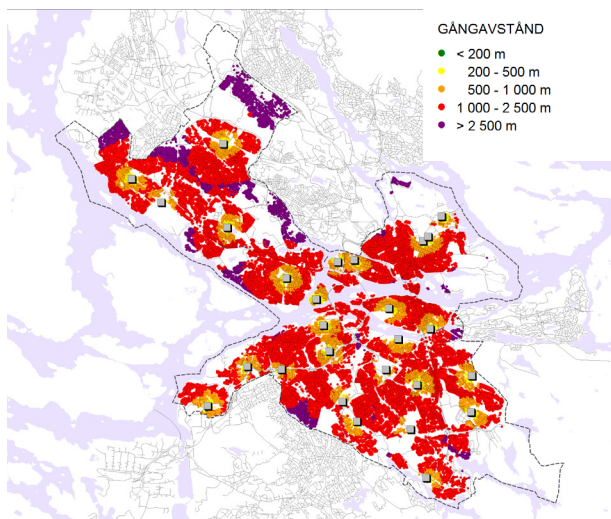
Gångavstånd

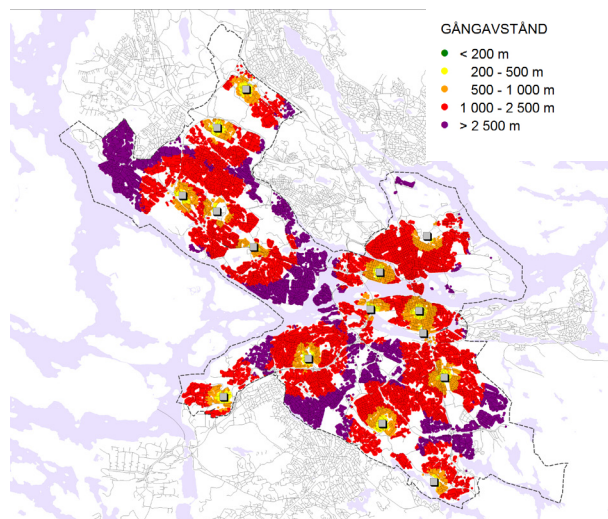
Gångavstånd till bollplan (riktlinje 500 m = grön/gul)

Gångavstånd till idrottshall (riktlinje 2500 m = grön/gul/orange/röd)

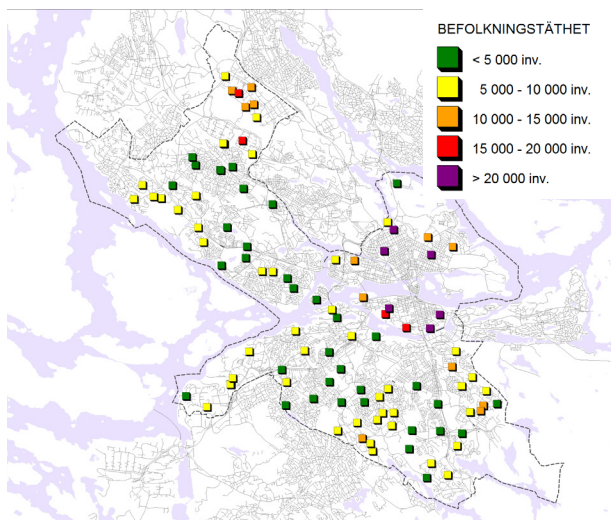

Gångavstånd till idrottsplats (riktlinje 2500 m = grön/gul/orange/röd)

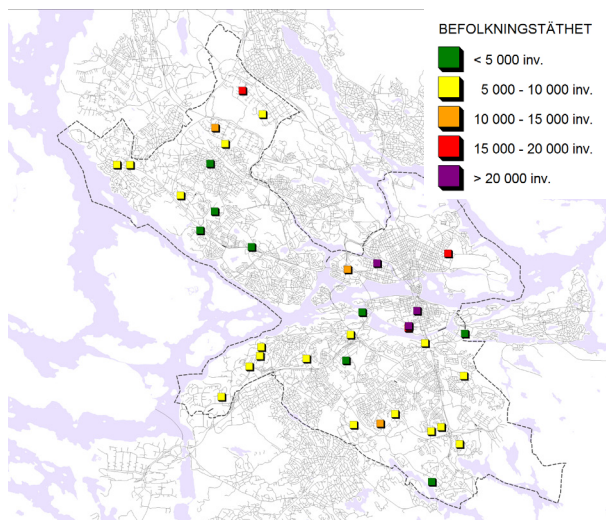

Gångavstånd till simhall (riktlinje 2500 m = grön/gul/orange/röd)

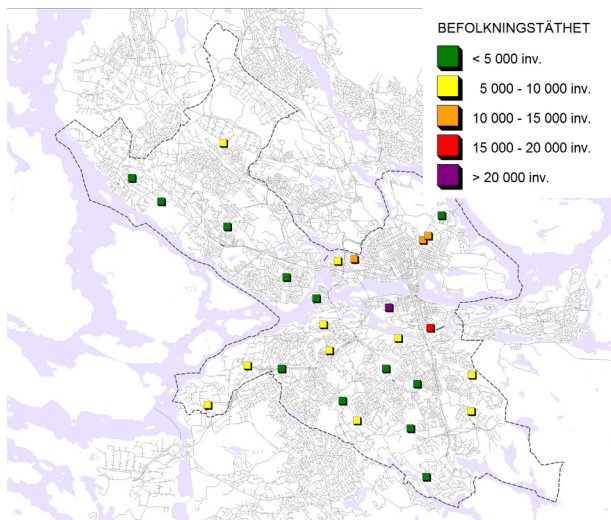
Omgivande befolkningstäthet

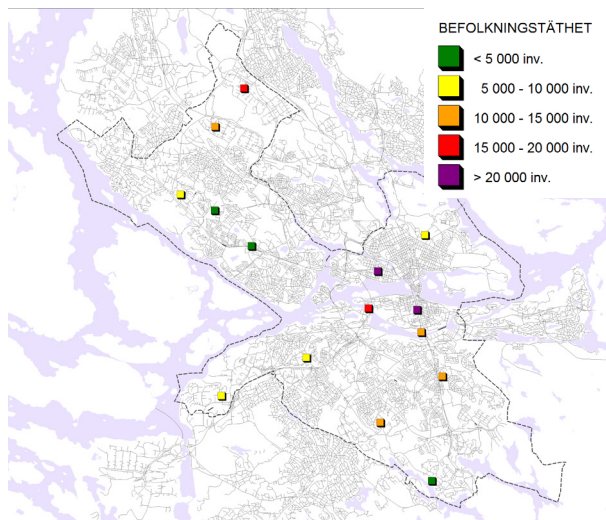
Boende inom 1000 m från varje bollplan

Boende inom 1000 m från varje idrottshall

Boende inom 1000 m från varje idrottsplats

Boende inom 1000 m från varje simhall

Måluppfyllelse och genomsnittliga gångavstånd

	Riktlinje	Måluppfyllelse adresser	Måluppfyllelse boende	Genomsnittligt gångavstånd
Bollplan	500 m	17 %	20 %	961 m
Idrottshall	2500 m	90 %	94 %	1478 m
Idrottsplats	2500 m	89 %	91 %	1633 m
Simhall	2500 m	73 %	81 %	1997 m

Slutsatser

Gångavstånd

Det genomsnittliga gångavståndet till närmaste bollplan är 990 meter. 16 procent av alla adresser når en bollplan inom 500 meter och 58 procent inom 1000 meter och 95 procent inom 2000 meter. Mariehäll är en stadsdel som ligger längre än 2000 meter från närmaste bollplan. Stadsdelar med mer än 1500 meter är Skärholmen, östra Kungsholmen, Johanneshov, Eneby, Bromma Kyrka, Södra Hammarbyhamnen, Enskede gård och Traneberg.

Det genomsnittliga gångavståndet till närmaste idrottsplats är 1709 meter. 85 procent av alla adresser når en idrottsplats inom riktlinjen 2500 m, och 18 procent inom 1000 m. Stadsdelar som har längre än 3000 meter är Kista, Sköndal, Husby, Mariehäll och Akalla. När det gäller antal boende inom 1000 meter så liknar resultatet de för bollplanerna.

Tillgång och täthet

När man studerar hur många som bor inom 1000 meter från varje bollplan så blir det tydligt hur den höga befolkningstätheten i innerstaden torde skapa besöksstryck. Här bor mer än 40 000 invånare inom gångavstånd. Bollplaner i ytterstaden som också har relativt hög omgivande täthet är Järva, Vantör och Skarpnäck. Generellt har bollplaner i småhusområdena betydligt mindre folkmängd inom närområdet, ofta under 5000 boende inom 1000 meter.